

ชื่อภาคนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาฝายชะลอความชุ่มชื้น
บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ชื่อผู้เขียน : นายนิกร ศิริโรจนานนท์
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปีการศึกษา : 2549

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาฝายชะลอความชุ่มชื้น บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาฝายชะลอความชุ่มชื้นบริเวณ พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาฝายชะลอความชุ่มชื้น บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบำรุงรักษาฝายชะลอความชุ่มชื้น ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สรวย ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 330 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (One Way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 40.13 โดยเป็น ผู้มีอายุ 40 ปีขึ้นไป และมีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษามากที่สุด ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส อยู่ด้วยกัน มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่เกิด และเป็นสมาชิกหรือ กรรมการกลุ่มทางสังคม มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 3,759.70 โดยเกือบครึ่งหนึ่งมีรายได้ตั้งแต่ 2,500 บาท ลงไป และเป็นชาวบ้านทั่วไปที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบำรุงรักษาฝาย ในภาพรวมมีความถี่ปานกลาง โดยการได้รับข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสาย และจากเจ้าหน้าที่รัฐมีความถี่มาก

ความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของฝายในภาพรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาฝายชะลอความชุ่มชื้นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมี ส่วนร่วมปานกลางในด้านการร่วมวางแผนการบำรุงรักษา และมีส่วนร่วมน้อยในด้านการร่วม ดำเนินการบำรุงรักษา และด้านการร่วมใช้ประโยชน์จากฝาย ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาฝายชะลอความชุ่มชื้น ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบำรุงรักษาฝาย และ ความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของฝาย

ปัญหาอุปสรรค พบว่า ไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาอบรมให้ประชาชนรู้ถึงวิธีการบำรุงรักษา ชาวบ้านไม่ค่อยมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน ชาวบ้านยังขาดความรู้ในเรื่องฝาย และการบำรุงรักษา ขาดงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการซ่อมแซม เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการบำรุงรักษาฝาย และมีตะกอนสะสมบริเวณฝาย มาก น้ำไม่พอใช้ในฝายน้ำห้วยเล็ก ฝายในปัจจุบันไม่สามารถใช้ได้เนื่องจากฝายที่ดำไม่สามารถ กักเก็บน้ำได้ และฝายบริเวณต้นน้ำมีน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ ในการบำรุงรักษาฝาย รวมถึงการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ บุคลากร และด้านวิชาการ
2. ควรมีการศึกษาสภาพพื้นที่ ความเป็นไปได้ในการพัฒนาฝายเพิ่มมากขึ้น เพื่อป้องกันน้ำท่วม ชะลอการไหลของน้ำในฤดูน้ำหลาก และกักเก็บน้ำเพิ่มมากขึ้นในฤดูแล้ง
3. ควรมีการอบรมและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการบำรุงรักษาฝายเพิ่มมากขึ้น โดยขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนให้เข้ามาฝึกอบรมช่วยเหลือ
4. ควรมีการจัดกิจกรรมการบำรุงรักษาฝายให้บ่อยมากขึ้นโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ของประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นการเผยแพร่และสืบสานวัฒนธรรมการร่วมมือในการร่วมบำรุง รักษาฝายแม้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

The study was conducted for three objectives : 1) to examine the people's participation in maintaining the check dams in the Mae Srouy watershed area, WaWee Subdistrict, Mae Srouy District, Chiangrai Province; 2) to indicate the factors influencing their participation ; and 3) to identify the problems of their participation. A questionnaire was used to collect the data from 330 people living in the Mae Srouy watershed area, WaWee Subdistrict, Mae Srouy District, Chiangrai Province. Percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test (One Way ANOVA) were employed to describe the data and to test the hypotheses.

Findings. Most of the samples were male. The average age was 40.13. The majority were 40 years old or more and their education was not higher than primary school. Most were married and lived with their spouses. They were farmers and had lived in the area since they were born. They were not members or committee members of a certain social group. The average monthly income was 3,759.70 baht. Nearly half had a monthly income of 2,500 baht or less. They held no social position.

Overall, they received news and information about maintaining weirs at a moderate frequency. Especially, they got related information from on-air news and government officials concerned very often .

The samples were found to realize the importance and the usefulness of check dams at a high level in all the aspects.

However, they participated in maintaining the check dams at a low level. They participated moderately in planning the maintenance but they took part in maintaining the check dams and using them at a low level.

The factors influencing their participation in maintaining the check dams were age marital status, social position, receiving news about weirs maintenance and realization of the importance and usefulness of the weirs.

Problems and obstacles. One problem was that there was no government officials to train people to know how to maintain weirs. Most, the people hardly had any opportunity to express their opinions. They still lacked a correct knowledge in maintaining weirs. There was lack of budget and personnel in repairing the weirs. The government officials and related people still lacked knowledge and experience in maintaining weirs. Moreover, there was a lot of sediment depositing in the weirs area. There was not enough water in the Huay Lek wier. The current weirs did not work because it was located in lowland and thus could not store water. There were few weirs in the source of the river.

Recommendations

1. The government sector, the public sector and local people should cooperate in maintaining weirs. Support should be given in terms of budget, personnel and techniques.

2. The geographical area should be studied, including the feasibility to develop weirs to prevent flooding, delay the water flow in the rainy season, and to store water in the hot season.

3. People should be trained and informed more about how to maintain weirs. Community leaders should be asked to play a role in this task.

4. Weir-maintaining activities should be held with focus on local people's participation to spread the culture of cooperation in maintaining weirs, which came from local intellect.